

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

Strokovne podlage za posodobitev programa temeljnega usposabljanja za strokovne delavce Središč za samostojno učenje (SSU), v skladu s smernicami

ANDRAGOŠKI CENTER SLOVENIJE
2018

Strokovne podlage za posodobitev programa temeljnega usposabljanja za strokovne delavce SSU, v skladu s smernicami

Nosilec projekta: Andragoški center Slovenije

Vodja naloge: mag. Margerita Zgmajster

Avtorji strokovnih podlag: dr. Anita Jug Došler, mag. Margerita Zgmajster

Naloga v LDN ACS 2018: Strokovna in razvojna podpora mreži Središč za samostojno učenje (SSU)

Financer: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport

Jezikovni pregled: Besedilo ni lektorirano.

Kraj in čas izdaje: Ljubljana, 2018

KAZALO

1. Uvod in izhodišča strokovnih podlag.....	4
2. Metodologija dela.....	6
2.1 Metodologija priprave strokovnih podlag.....	6
3. Strokovne podlage za posodobitev programa temeljnega usposabljanja za strokovne delavce SSU.....	7
4. Nekateri segmenti zasnove Programa temeljnega usposabljanja vodij in svetovalcev SSU.....	21
4.1 Cilji programa	21
4.2 Vsebina programa	21
4.3 Ciljna skupina.....	22
4.4 Pogoji za vključitev	22
4.5 Priznavanje že pridobljenega znanja	22
4.6 Pogoji za napredovanje	22
4.7 Pogoji za dokončanje.....	22
4.8 Obvezni načini preverjanja in ocenjevanja znanja	23
4.9 Organizacija izobraževanja	23
5. Zaključek	24
6. Literatura in viri	26
7. Seznam uporabljenih kratic	28

1. Uvod in izhodišča strokovnih podlag

Strokovne podlage za posodobitev programa temeljnega usposabljanja za strokovne delavce Središč za samostojno učenje (SSU), v skladu s smernicami so rezultat dela na nalogi letnega delovnega načrta (LDN) za leto 2018 na Andragoškem centru Slovenije (ACS), v okviru naloge Strokovna in razvojna podpora mreži SSU. Temeljni namen strokovnih podlag za posodobitev programa temeljnega usposabljanja za strokovne delavce SSU je, da se na njihovi podlagi v letu 2019 posodobita programa temeljnega usposabljanja za strokovne delavce SSU. Gre za dva programa, in sicer Program temeljnega usposabljanja – Uvodni seminar o postavitvi in vodenju SSU in Program temeljnega usposabljanja Svetovanje in mentorstvo pri organiziranem samostojnem učenju.

Strokovne podlage naj bi bile pripravljene v skladu s smernicami 24. člena *Zakona o izobraževanju odraslih (ZIO-1, 2018)*, za pripravo katerih je zadolžen ACS. Smernice za izvajanje dejavnosti javne službe so opredeljene kot kazalnik v LDN ACS 2018, v okviru naloge *Strokovna podpora na področju izobraževanja odraslih*. Delo na smernicah v letu 2018 ni bilo zaključeno. Izpeljan je bil pregled in pripravljena strokovna gradiva za opredelitev svetovalne dejavnosti v javni službi, pripravljena izhodišča za delovni sestanek na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ) in izpeljan delovni sestanek, 15. 11. Na sestanku je bilo dogovorjeno, da se pripravijo smernice za svetovalno dejavnost (in ne za izvajanje dejavnosti na področju izobraževanja odraslih) in da se imenuje delovna skupina. Dogovorjen je bil tudi način dela in opredeljeni časovni roki. Priprava smernic bo potekala v letu 2019. Ker je svetovalna dejavnost pri samostojnem učenju sestavni del javne službe, smernice za svetovalno dejavnost pa še niso bile pripravljene, jih posledično tudi nismo mogli upoštevati pri pripravi strokovnih podlag. Te bomo z vsebino smernic uskladili naknadno, enako tudi program temeljnega usposabljanja.

Strokovne podlage za posodobitev programa temeljnega usposabljanja za strokovne delavce SSU temeljijo na:

- rezultatih naloge *Analitične podlage za posodobitev modela SSU in modela Borze znanja (BZ)* (Beltram, Zagmajster, Bogataj in Šinko, 2014);
- rezultatih naloge *Strokovna in razvojna podpora mreži SSU in BZ iz poročila Priporočila za posodobitev modela SSU in modela BZ* (Jug Došler idr., 2017);

- upoštevanju ZIO-1, sprejetega v letu 2018, po katerem je svetovalna dejavnost pri samostojnem učenju del javne mreže;
- upoštevanju priporočil treh delovnih skupin, in sicer: delovne skupine za posodobitev modela SSU in modela BZ (2017), delovne skupine za posodobitev gradiv v SSU (2018) in delovne skupine za posodobitev aplikacije SSU (2018);
- upoštevanju aktualnih strateških usmeritev, dokumentov in različnih pobud;
- upoštevanju sprememb in novih izzivov v okolju in njihovih učinkov na SSU, predvsem novih možnosti, ki jih omogoča uporaba sodobne informacijsko komunikacijske tehnologije (IKT) za učenje;
- upoštevanju že opravljenih posodobitev aplikacije SSU in portala SSU od leta 2015 naprej;
- upoštevanju drugih izpeljanih aktivnosti na nalogah na področju SSU na ACS, v letih 2017 in 2018 (npr. poskusno spremljanje dela svetovalca SSU);
- upoštevanju študije *Kompetenčna zasnova spopolnjevanja izobraževalcev odraslih* (Klemenčič, Možina in Žalec, 2012);
- upoštevanju rezultatov raziskave o fluktuaciji usposobljenih vodij in svetovalcev oz. mentorjev pri organiziranem samostojnem učenju (OSU) na ACS iz leta 2014;
- upoštevanju rezultatov naloge *Razvoj pristopov k spopolnjevanju andragoških delavcev* iz poročila *Kompetenčna zasnova za mentorje in svetovalce v izobraževanju odraslih* (Možina idr., 2013);
- upoštevanju vsebin obeh programov temeljnega usposabljanja, *Programa temeljnega usposabljanja – Uvodni seminar o postavitvi in vodenju SSU (2011)* in *Programa temeljnega usposabljanja Svetovanje in mentorstvo pri organiziranem samostojnem učenju (2011)*.

2. Metodologija dela

V poglavju *Metodologija strokovnih podlag* so na kratko predstavljene metodološke značilnosti naloge, vezane na razvoj strokovnih podlag za posodobitev programa temeljnega usposabljanja za strokovne delavce SSU, še posebej sam postopek zbiranja in vir podatkov.

2.1 Metodologija priprave strokovnih podlag

Podatke smo zbirali glede na specifične potrebe iz aplikacije SSU in aplikacije ReNPIO ali pa jih zajemali bodisi iz poročila naloge *Analitične podlage za posodobitev modela SSU in BZ* (Beltram idr., 2014) bodisi iz poročila *Priporočila za posodobitev modela SSU in modela BZ* (Jug Došler idr., 2017). Na ACS smo v letu 2018 pripravljali tudi zapise delovnih sestankov delovne skupine za posodobitev gradiv v SSU in delovne skupine za posodobitev aplikacije SSU, ki so bili prav tako podlaga za posodobitev programa temeljnega usposabljanja za strokovne delavce SSU. Zapise delovnih sestankov smo tudi sproti pošiljali članom delovne skupine iz mreže SSU v potrditev. Osrednji cilj in naloga delovne skupine za posodobitev gradiv v SSU je bila priprava predlogov za reševanje strokovnih vprašanj v zvezi z učnimi gradivi v SSU. Teme, ki smo jih obravnavali na delovnih srečanjih, so bile: nabava gradiv, razvoj gradiv in priredba obstoječih gradiv, kakovost gradiv, spletna gradiva, spletni viri in portal SSU, aktualne spremembe in razvojne potrebe na področju gradiv v SSU v Sloveniji. Osrednji cilj in naloga delovne skupine za posodobitev aplikacije SSU je bila identifikacija problemov v delovanju aplikacije SSU in predlaganje možnih (razvojnih) rešitev ter testiranje vseh izpeljanih posodobitev aplikacije SSU s strani praktikov iz mreže SSU. Aplikacijo SSU smo posodabljali tudi na podlagi sprememb v praksi (npr. razvoj sodobne IKT, zastarevanje obstoječe opreme, pojav novih ciljnih skupin udeležencev v SSU ipd.) in zaradi potrebe po racionalizaciji dela (npr. usklajevanje podatkovnih baz aplikacije SSU z aplikacijo ReNPIO). Pri posodabljanju aplikacije SSU smo se konzultirali z mrežo SSU, ki je tudi testirala delovanje opravljenih posodobitev. Posodabljanje aplikacije SSU je zajemalo posodabljanje obrazcev in kreiranje novih šifrantov, na podlagi spremenjenih rubrik, šifriranje spremenjenih podatkov, možnost novih oblik izpisov, testiranje izpisov v omrežju SSU, odpravljanje napak, možnost izpolnjevanja nekaterih obrazcev v več jezikih (slovenski, angleški, madžarski in albanski) in elektronsko itd.

3. Strokovne podlage za posodobitev programa temeljnega usposabljanja za strokovne delavce SSU

V nadaljevanju prikazujemo rezultate naloge v obliki predlaganih ***Strokovnih podlag za posodobitev programa temeljnega usposabljanja za strokovne delavce SSU.***

Program temeljnega usposabljanja za strokovne delavce v SSU je nastal v sklopu razvojnega projekta *Razvoj OSU*, ki ga je ACS začel razvijati leta 1993, leta 1995 pa so tudi v praksi že začela delovati prva SSU. Skupaj z razvojem projekta in vpeljevanjem teh SSU v prakso je ACS že od samega začetka razvijal tudi izobraževalno dejavnost za strokovno usposabljanje oseb, ki delajo v SSU. Vloga podpore posamezniku je pomembna že pred začetkom vstopanja posameznika v sam proces OSU, slednja pa se pomembno nadaljuje tudi naprej, ves čas njegove udeležbe v OSU.

Po 26. členu ZIO-1 sodijo tudi strokovni delavci v SSU, med strokovne delavce v dejavnostih, ki se financirajo iz javnih sredstev. Za njih velja, da morajo izpolnjevati pogoje iz drugega odstavka 19. člena ZIO-1, in sicer (ZIO-1, 2018):

- »obvladati slovenski knjižni jezik,
- imeti izobrazbo, pridobljeno po študijskih programih za pridobitev izobrazbe druge stopnje oziroma raven izobrazbe, pridobljeno po študijskih programih, ki v skladu z zakonom, ki ureja visoko šolstvo, ustreza izobrazbi druge stopnje,
- imeti pedagoško-andragoško izobrazbo v skladu z zakonom, ki ureja organizacijo in financiranje vzgoje in izobraževanja, ter
- imeti opravljen strokovni izpit s področja vzgoje in izobraževanja.«

Nadalje 26. člen ZIO-1 določa, da »izobrazbo za strokovne delavce v dejavnostih iz 1. točke prvega odstavka 24. člena¹ tega zakona določi minister (ZIO-1, 2018)«.

¹ 24. člen (dejavnosti na področju izobraževanja odraslih) (1) Dejavnosti na področju izobraževanja odraslih so:

1. svetovalna dejavnost pri:

- vključevanju v program osnovne šole za odrasle in pri nadaljevanju izobraževalne poti,
- vključevanju v javnoveljavne izobraževalne programe za odrasle, po katerih se ne pridobi javnoveljavna izobrazba,
- vključevanju v neformalne izobraževalne programe za odrasle,
- ugotavljanju in dokumentiranju znanja, spretnosti in veščin, pridobljenih v neformalnem izobraževanju in priložnostnem učenju na podlagi dokumentacije, in sicer za osebni razvoj, nadaljnje izobraževanje in vključitev na trg dela, ter
- samostojnem učenju;

SSU v Sloveniji so nastala po zgledu Velike Britanije (kot odprto učenje, ang. Open Learning, za katerega je značilno prilagajanje učenja in izobraževanja potrebam vsakega posameznika). Namenjena so vsem ljudem, ki jim iz kakršnihkoli razlogov tradicionalno učenje in izobraževanje nista dostopna ali jim ne ustrezata. OSU se uvršča na področje neformalnega učenja, čeprav se samostojnost udeležencev pri učenju prenaša tudi v druge organizirane oblike izobraževanja in izobraževalni sistem nasploh. Koncept OSU je bil vzpostavljen že kmalu po letu 1900 z J. Deweyjem in E. C. Lindemanom, ki sta za uspešen proces OSU navedla pomembnost izkušnje posameznika in njegovega lastnega odločanja za OSU. M. S. Knowles pa je k njunemu konceptu leta 1975 dodal, da je OSU proces, za katerega sta ključni posameznikova sposobnost in zmožnost odločanja za OSU s pomočjo ali brez pomoči drugih ljudi, da bi ta lahko ugotovil, kakšne so njegove potrebe po OSU, katerim učnim ciljem naj pri OSU sledi ter kakšne učne strategije in gradiva naj pri tem uporablja, da ga bodo pripeljale do uspešnih rezultatov OSU. Ob tem je v ospredje postavil tudi pomen razvoja posameznikovih spretnosti in veščin za OSU ter njegovih zmožnosti za samoregulacijo, samozadostnost in samokontrolo pri OSU. Kasneje se je teorija samostojnega učenja utemeljevala tudi prek dela A. Tougha in raziskav o učnih projektih odraslih. A. Tough se je pri svojem delu opiral na raziskavo o motivacijskih usmeritvah odraslih, ki jo je opravil Houle. Ta je v devetdesetih v svoji raziskavi ugotovil tri temeljne učne usmeritve, in sicer usmeritev k ciljem, usmeritev k dejavnosti in usmeritev k učenju. Pri OSU učeči se posameznik prevzame glavno odgovornost za učni proces. Osebnostne karakteristike temeljijo namreč na želji, izbiri ali prioriteti učečega se, da prevzame odgovornost za svoje učenje, tako z vidika načrtovanja kot tudi izpeljave in vrednotenja, pri tem pa mu lahko pomagajo tudi druge osebe ali ustanove. Ob tem je bistvenega pomena tudi, da posameznik sam ali ob pomoči drugih oblikuje učne in/ali izobraževalne cilje, ki v procesu OSU sestavljajo temeljni okvir za načrtovanje, spremljanje in prepoznavanje posameznih učnih korakov in potreb udeleženca SSU za doseganje rezultatov OSU (Jug Došler in Zigmajster, 2018).

2. raziskovalno-razvojne dejavnosti: raziskave, razvoj programov in metod neformalnega izobraževanja, razvoj učnih gradiv, razvoj kadrov, razvoj presojanja in razvijanja kakovosti, razvoj in vzdrževanje informacijskega sistema in druge razvojne dejavnosti;

3. druge dejavnosti: izmenjava znanja in druge oblike učenja, usklajevanje in izvajanje nacionalno pomembnih nalog v izobraževanju odraslih, aktivnosti pri razvoju in pospeševanju izobraževanja odraslih, mednarodna dejavnost, publicistična dejavnost, informiranje, promocija in druge naloge.

(2) Smernice za izvajanje dejavnosti pripravi Andragoški center Republike Slovenije, sprejme pa jih strokovni svet.

SSU ponujajo ustrezno infrastrukturo (prostor, opremljen z računalniškimi učnimi mesti z dostopom do spleta, multimedijskih in drugih učnih gradiv) odprta so za vse zainteresirane posameznike, učenje v njih je brezplačno. V SSU lahko odrasli samostojno pridobivajo, utrjujejo in nadgrajujejo svoje znanje. Učenje poteka samostojno, udeležencem pa pri izbiri učnih gradiv in načina učenja pomagajo strokovno usposobljeni strokovni delavci. SSU ponujajo predvsem učenje splošnoizobraževalnih vsebin, tujih jezikov, računalništva idr. V SSU imajo tudi posebej usposobljene strokovne delavce, ki prevzemajo različne vloge pri podpori posamezniku ob vključitvi v SSU in med samim potekom njegovega OSU v SSU. Vodja središča oziroma svetovalec v SSU skupaj s posameznikom ugotavlja njegove učne potrebe, osvetljuje njegove učne cilje ter z njim opredeljuje učne vsebine in sam potek samostojnega učenja. Strokovni delavci SSU udeležencem svetujejo o uporabi različnih učnih pripomočkov in gradiv za samostojno učenje, načinov in tehnikah učenja ter jim nudijo pomoč in podporo pri napredovanju in utrjevanju uspešnih prijemov pri učenju. Pomagajo jim tudi z iskanjem konkretnih učnih vsebin, ki se jih želijo učiti v določenem SSU. Pri vsem naštetem je pomemben tudi prvi stik osebja s potencialnimi udeleženci, torej uvodni pogovor. Ena od nalog svetovalca ali mentorja pri samostojnem učenju je v tem, da udeleženca spodbuja in mu pomaga doseči zastavljene učne cilje. Rogers ga imenuje tudi kot spodbujevalca učenja (ang. *facilitator of learning*).

Za učinkovito opravljanje te naloge je za izobraževalca pomembno, da ima ustrezno znanje in razvite spretnosti ter ustrezne lastnosti kot so npr. pristnost, spoštovanje in zmožnost vživljanja. Pristnost pomeni, da je svetovalec ali mentor pri opravljanju svojega dela takšen, kot v resnici je, da se ne pretvarja in se ne skriva za nekimi drugimi pogledi ali prepričanji, kot jih izraža oz. o njih govori. Spoštovanje predvsem pomeni, da ima svetovalec do udeležencev in njihovega učenja pozitiven odnos, da jih ceni in spoštuje kot osebnosti. Zmožnost vživljanja v udeleženca pa pomeni razumevanje potreb udeleženca in tudi ustrezno doajemanje njegovih odzivov.

Poleg kakovostnih učnih gradiv za samostojno učenje v slovenskem jeziku je za uspešno delovanje SSU oziroma učenje udeležencev SSU ključnega pomena učna podpora strokovnih delavcev SSU, še posebej zato, ker so mnogi udeleženci SSU iz vrst ranljivih skupin, brez osnovnega računalniškega znanja (ali zelo pomanjkljivega) in s pomanjkanjem znanja o tem, kako se samostojno učiti.

Da bi lahko strokovni delavci SSU uspešno opravljali svoje specifične naloge oziroma delo v SSU, morajo poleg zakonsko določenih pogojev imeti opravljen tudi ustrezen program temeljnega usposabljanja, ki je bil razvit na ACS in ki ga izpeljuje ACS.

Ker odrasli, ki se učijo v SSU, pogosto manj spretno uporabljajo računalnik, internet in sodobno IKT, gradiva za samostojno učenje na zgoščenkah ali spletu, mora imeti osebje, ki dela v SSU, ustrezno znanje tudi iz računalniške in IKT pismenosti. Pogoje za strokovno osebje, ki deluje v SSU, določa nov ZIO-1 (2018) pa tudi *Odredba o strokovni izobrazbi strokovnih delavcev in o minimalnih standardih prostorov in opreme v izobraževanju odraslih* (Ur. l. RS, št. 82/98) ter *Odredba o standardih in normativih v izobraževanju odraslih* (Ur. l. RS, št. 43/00). Odredbi se uporabljata do uveljavitve predpisov, ki bodo izdani na podlagi ZIO-1 (80. člen) (ZIO-1, 2018).

V Sloveniji v letu 2018 deluje v različnih organizacijah 35 SSU (večinoma pri ljudskih univerzah, pa tudi pri zasebnih izobraževalnih organizacijah, knjižnicah in drugje). ACS mreži SSU po Sloveniji zagotavlja razvojno in strokovno podporo, skrbi za vzdrževanje in posodabljanje portala SSU in spremljanje delovanja SSU s pomočjo računalniške aplikacije SSU, katero tudi po potrebi posodablja. Delovanje SSU, ki dosegajo kriterije, opredeljene z *Odredbo o standardih in normativih v izobraževanju odraslih*, sofinancira MIZŠ.

Preglednica 1: Izvajalci in udeleženci SSU od leta 2014 do 2017

Leto	Število izvajalcev	Število udeležencev	Število učnih ur
2014	35	8.017	193.230
2015	34	8.188	198.383
2016	36	8.719	197.249
2017	34	9.569	200.761

Vir: Poročilo o realizaciji Letnega programa izobraževanja odraslih RS za leto 2017

Po podatkih iz *Poročila o realizaciji Letnega programa izobraževanja odraslih RS za leto 2017* (2017) število udeležencev v SSU v zadnjih štirih letih narašča, in sicer je bilo leta 2017 v primerjavi z letom 2014 za 20 % višje. V istem obdobju se je povečalo tudi število učnih ur, ki je v letu 2017 že preseglo 200.000.

Prvi program temeljnega usposabljanja za strokovne delavce SSU je oblikovala mag. Irena Benedik za potrebe implementacije projekta *Razvoj OSU* v prakso (projekt je razvila in vodila v obdobju od 1993 do 2002). Sprva se je imenoval *Modeli OSU*. Prvič je bil izpeljan leta 1995, izvajal se je različno, trajal je 8 ali 16 ur, leta 1999 je bil preimenovan v *Uvodni seminar o postavitvi in vodenju SSU*, leta 2006 pa temeljito prenovljen in dopolnjen. Izvajal se je vse do leta 2013. Tudi program temeljnega usposabljanja za strokovne delavce SSU *Svetovanje in mentorstvo pri OSU* je nastal v okviru projekta *Razvoj OSU*, ki ga je v zgodnjih devetdesetih vodila mag. Irena Benedik. Sprva se je imenoval *Svetovanje in mentorstvo pri OSU in izobraževanju na daljavo*, pri njegovi pripravi je sodelovala tudi Nataša Elvira Jelenc. Program je bil prvič izpeljan leta 1999, trajal je 24 ur. Prenovljen in dopolnjen je bil v letih 2003, 2004 in 2006. Prenovila ga je Ema Perme, pri pripravi nekaterih vsebin pa sta sodelovali še Nada Mulej in Elen Uršič. Potrebe po razvoju, dopolnjevanju in nadgradnji obeh programov (*Uvodni seminar o postavitvi in vodenju SSU*, *Svetovanje in mentorstvo pri OSU*) so izhajale iz izkušenj delovanja prvih (in vseh nadaljnjih) SSU, ki delujejo v praksi in tudi zaradi širjenja dejavnosti OSU (odpiranje novih SSU) ter potreb novih sodelavcev, ki se bodisi zaradi širitve ponudbe SSU bodisi zaradi fluktuacije delovne sile v organizaciji ali drugih razlogov, na novo vključujejo v izpeljevanje dejavnosti SSU (Orešnik Cunja in Možina, 2014). V obdobju od 2002 do 2007 je skrb za nadaljnji razvoj projekta in izvajanje izobraževalne dejavnosti v podporo izvajanju projekta *Razvoj OSU* prevzela zunanja razvojna strokovna sodelavka ACS Ema Perme, ki je oba programa temeljnega usposabljanja za strokovne delavce v SSU (*Uvodni seminar o postavitvi in vodenju SSU*, *Svetovanje in mentorstvo pri organiziranem samostojnem učenju*) prenovila in v izvajanje obeh programov vnesla tudi prvine e-izobraževanja. Oba programa sta se od leta 2006 do leta 2013 izpeljevala v kombinaciji tradicionalnega izobraževanja in e-izobraževanja v spletni učilnici.

V letu 2016 smo na ACS začeli s pripravljalnimi aktivnostmi za posodobitev programov temeljnega usposabljanja zaradi informacij iz mreže SSU o potrebah po temeljnem usposabljanju, predvsem zaradi fluktuacije strokovnih delavcev SSU, pa tudi zaradi tega, ker od leta 2013 naprej ni bilo za strokovne delavce SSU izpeljane nobene izvedbe temeljnega usposabljanja. Po razpravah v ožji delovni skupini na ACS so bila izoblikovana naslednja stališča:

- da naj bo v bodoče za temeljno usposabljanje le en program namesto dveh (*Uvodni seminar o postavitvi in vodenju SSU, Svetovanje in mentorstvo pri organiziranem samostojnem učenju*), saj se različne vloge strokovnih delavcev SSU v praksi velikokrat prepletajo,
- da naj se vsebine posodobijo glede na hiter razvoj IKT in njegov vpliv na učenje,
- da naj se program izvaja v obliki kombiniranega izobraževanja (del v obliki e-izobraževanja in del v obliki tradicionalnega izobraževanja),
- da naj bo nov program krajši glede obsega ur, kot sta bila prejšnja dva (36 ur in 37 ur, t. j. skupaj 73 ur),
- da naj bo nov program razvit na podlagi kompetenčne zasnove programa temeljnega usposabljanja.

V letu 2018 smo predvsem na podlagi ugotovitev iz *Analitičnih podlag za posodobitev modela SSU in modela BZ* (Beltram idr., 2014) ter *Priporočil za posodobitev modela SSU in modela BZ* (Jug Došler idr., 2017) začeli pripravljati strokovne podlage za prenovo obeh programov. V okviru strokovnih podlag predlagamo, da se programa (*Uvodni seminar o postavitvi in vodenju SSU, Svetovanje in mentorstvo pri organiziranem samostojnem učenju*) združita v enovit program temeljnega usposabljanja za strokovne delavce SSU, z nazivom *Program temeljnega usposabljanja vodij in svetovalcev SSU*. Pripravili smo zasnovo novega programa temeljnega usposabljanja, katerega dopolnitev oziroma prilagoditev načrtujemo v letu 2019, ko bodo pripravljene tudi smernice za izvajanje svetovalne dejavnosti. Program bo namenjen temeljnemu usposabljanju strokovnega osebja v SSU, ki prevzema vlogo načrtovanja, postavitve in vodenja tako OSU kot SSU v lokalnem okolju in usposabljanju za svetovanje in mentorstvo pri samostojnem učenju.

Povod za posodobitev in združitve obeh programov v enovit program je bilo tudi dejstvo, da so se vloge strokovnih delavcev SSU (vodja, svetovalec, mentor, informator in informatik) v praksi pogosto prepletale, še posebej vlogi in naloge vodje in svetovalca. Sam delovni proces v SSU (vključno s fluktuacijo) je pripeljal do tega, da je dve vlogi ali celo vse pogosto opravljala ena oseba, ki je občasno potrebovala pomoč informatika².

² Delovna skupina za posodobitev modela SSU, ki je delovala v l. 2017, je v *Priporočilih za posodobitev modela SSU in modela BZ* predlagala, da se vloga tehničnega administratorja preimenuje v vlogo informatika.

Glede na posodobljen model SSU smo v zasnovi novega programa *Program temeljnega usposabljanja vodij in svetovalcev SSU* posodobili tudi vloge in naloge strokovnih delavcev SSU, kjer je to bilo potrebno.

Osnutek programa temeljnega usposabljanja je zasnovan modularno, z možnostjo priznavanja v skladu s *Pravilnikom o priznavanju že pridobljenega znanja udeležencem v programih usposabljanja in spopolnjevanja ACS (2016)*. Vanj so vključene tudi splošne vsebine za delo z ranljivimi skupinami ter vsebine terenskega dela kot svetovalne dejavnosti pri OSU. Program usposabljanja temelji na kombiniranem izobraževanju, ki združuje različne pristope in metode poučevanja, vezane tako na tradicionalno izobraževanje kot tudi e-izobraževanje in sodelovalno učenje z uporabo izbranega učnega okolja in IKT tehnologije. Del programa temeljnega usposabljanja bo izpeljan v predavalnici (v živo) del pa v e-učilnici. Tak pristop udeležencem daje možnost samostojnega učenja in raziskovanja vsebin ter tudi možnost medsebojnega povezovanja in sodelovanja z drugimi udeleženci. V času izvajanja usposabljanja udeležence ves čas usmerja tutor, ki tudi spremlja njihov napredek v programu. Program omogoča temeljitejšo samostojno predelavo predvidenih temeljnih vsebin in teoretskih podlag, udeleženca pa ob tem usmerja k temeljitejšemu razmišljanju o posameznih temah v sklopu programa. Navsezadnje in zelo pomembno je, da udeleženci temeljnega programa usposabljanja med dejavnim sodelovanjem v programu sami izkusijo značilnosti OSU, to pa jim omogoča, da se bodo pri delu z udeleženci v SSU lažje vživeli v različne situacije, v katerih se znajdejo odrasli, ki v SSU pridobivajo novo znanje in utrjujejo že pridobljeno.

Program temeljnega usposabljanja za strokovne delavce SSU je namenjen:

- strokovnemu osebju v SSU, ki prevzema ali že opravlja vlogo svetovanja, mentorstva in/ali vodenja SSU, pa nima opravljenega temeljnega usposabljanja;
- strokovnemu osebju v organizacijah³, ki bodo del javne mreže.

Kot pogoj za vključitev v program se bo predvidevala izobrazba, pridobljena po študijskih programih za pridobitev izobrazbe druge stopnje oziroma raven izobrazbe, pridobljena po študijskih programih, ki v skladu z zakonom, ki ureja visoko šolstvo, ustreza izobrazbi druge

³ Javna mreža naj bi po ZIO-1 (2018) začela v letu 2020. V Sloveniji je osem javnih organizacij, ki nimajo SSU in ki bodo potencialno vključene v javno mrežo. Gre za naslednje ustanove: LU Kranj Center za izobraževanje in kulturo, LU Radovljica, LU Sežana, LU Ravne na Koroškem, Razvojna agencija Kozjansko, CIK Trebnje, Javni zavod Knjižnica Gornja Radgona in Osnovna šola Antona Žnidaršiča Ilirska Bistrica, OE LU.

stopnje. Predvidevala se bo tudi pedagoško-andragoška izobrazba v skladu ZIO-1 in z zakonom, ki ureja organizacijo in financiranje vzgoje in izobraževanja (ZIO-1, 2018).

Pripravili smo zasnovo programa temeljnega usposabljanja za vodje in svetovalce SSU z ozirom na to, da še niso pripravljene smernice za svetovalno dejavnost. Te se bodo pripravljale v letu 2019, vzporedno z okviri za vzpostavitev javne mreže javnih organizacij za izobraževanje odraslih.

Zasnova programa temeljnega usposabljanja temelji na kompetenčni zasnovi, kot je opredeljena v študiji *Kompetenčna zasnova spopolnjevanja izobraževalcev odraslih* (Klemenčič, Možina in Žalec, 2012), in sicer je »kompetenčna zasnova strukturiran zapis pregleda (inventarizacije) različnih procesov, ki jih opravljajo izobraževalci odraslih v interakciji z opisom kompetenc, ki jih ti morajo imeti za uspešno načrtovanje, vodenje, izpeljavo in vrednotenje teh procesov«. Kompetence razumemo tako, kot ji opredeli Korthagen (Klemenčič idr., 2012) »kot integriran skupek znanja, veščin in stališč, in kot takšne so potencial za določeno ravnanje ali delovanje in ne pomenijo ravnanja samega po sebi«.

Pri pripravi programa smo izhajali iz opredelitve vlog, ki jih opravljajo strokovni delavci v SSU. Pri tem pa smo bili pozorni na to, da se ne bi program zreduciral le na zagotavljanje nekih receptov za obvladovanje specifičnih veščin in spretnosti za delo v SSU. Zato nismo spregledali širših dimenzij, kar pomeni, da se teoretično znanje povezuje z veščinami in spretnostmi, ki jih strokovni delavec v SSU potrebuje za opravljanje svojega dela in obvladovanje različnih problemov v svoji vsakdanji praksi v SSU.

Leta 2017 smo v sklopu naloge *Strokovna in razvojna podpora mreži SSU in BZ* preverjali ustreznost profilov strokovnih delavcev SSU in en profil tehničnega osebja, ki zagotavljajo podporo udeležencem v vseh fazah, stopnjah in oblikah samostojnega učenja. Ti so bili opredeljeni v zasnovi delovanja SSU, in sicer (Beltram, Zagmajster, Bogataj in Šinko, 2014):

Informator v SSU

- ureja evidence o samostojnem učenju in udeležencih;
- informira o možnostih SSU;

- skrbi za izdajo in vračanje učnega gradiva in virov za samostojno učenje;
- pomaga pri uporabi učne tehnologije;
- svetovalcu oz. vodji SSU poroča o dogajanju v središču in udeležencih oz. njihovih potrebah po učenju;
- s svetovalcem oz. vodjo sodeluje pri informativnih in promocijskih aktivnostih.

Svetovalec v SSU

- ugotavlja interese, učne potrebe in stopnjo predznanja udeležencev za določeno vsebino oz. področje;
- svetuje udeležencem pri uporabi učnega gradiva in drugih virov ter učne tehnologije;
- pripravlja, organizira, spremlja učenje v SSU;
- spremlja gibanja učenja, uporabe učnih programov in potreb udeležencev;
- vodi evidence in pripravlja poročila;
- skrbi za posodabljanje učnega gradiva in materialov glede na potrebe udeležencev;
- skrbi za uvajanje novosti v SSU;
- načrtuje in spremlja individualno učenje udeležencev v SSU;
- motivira in spodbuja udeležence pri učenju;
- posreduje znanja o učenju in metodah ter tehnikah učenja;
- spremlja napredovanje udeležencev pri učenju vsebin;
- sodeluje z vodjo SSU pri uvajanju novosti, razvoju in organizaciji dela v SSU;
- vodi ustrezne evidence svetovalnega dela;
- pripravlja obveščanja/srečanja in druge promocijske aktivnosti informativne narave in skrbi za promocijo samostojnega učenja.

Mentor/tutor v SSU

- ugotavlja interese, učne potrebe in stopnjo predznanja udeležencev za določeno vsebino oz. področje;
- vodi oz. usmerja učni proces ter zagotavlja dodatno razlago učnih vsebin, za katere je strokovnjak;
- načrtuje in spremlja individualno učenje udeležencev v SSU;
- motivira in spodbuja udeležence pri učenju;
- udeležencem posreduje znanja o učenju in metodah ter tehnikah učenja;

- spremlja napredovanje udeležencev pri učenju vsebin, za katere ima ustrezno strokovno znanje;
- pripravlja dodatne naloge;
- zbira in posreduje učne vire;
- poroča svetovalcu oz. vodji SSU o nadaljnjih priporočilih za uporabo programov za samostojno učenje pri posameznih udeležencih, ki jim je mentor;
- vodi ustrezne evidence mentorskega dela.

Vodja SSU

- ugotavlja interese, učne potrebe in stopnjo predznanja udeležencev za določeno vsebino oz. področje;
- svetuje udeležencem pri uporabi gradiv in učnih virov ter učne tehnologije;
- pripravlja, organizira, spremlja učenje v SSU;
- spremlja gibanje učenja, uporabe učnih programov in potreb udeležencev;
- vodi evidence in pripravlja poročila;
- skrbi za posodabljanje gradiv in materialov glede na potrebe udeležencev;
- skrbi za uvajanje novosti v SSU;
- načrtuje in spremlja individualno učenje udeležencev v SSU;
- motivira in spodbuja udeležence pri učenju;
- udeležencem posreduje znanja o učenju in metodah ter tehnikah učenja;
- spremlja napredovanje udeležencev pri učenju vsebin, za katere ima ustrezno strokovno znanje;
- sodeluje s koordinacijo⁴ Mreže SSU pri uvajanju novosti, razvoju in organizaciji dela v SSU;
- vodi ustrezne evidence svetovalnega dela;
- pripravlja obveščanja/srečanja in druge promocijske aktivnosti informativne narave; in skrbi za promocijo samostojnega učenja.

Tehnični administrator v SSU

- nastavlja in pripravlja učno tehnologijo za uporabo multimedijskih programov;

⁴ Mišljen je ACS kot strokovna in razvojna podpora SSU, saj že nekaj let na ACS ni koordinacije mreže.

- vzdržuje ustrezne nastavitve in skrbi za nemoteno delovanje učne tehnologije (še posebej multimedijskih računalnikov);
- poroča vodji središča o morebitnih napakah in možnostih odpravljanja napak učne tehnologije;
- pripravlja predloge za izboljšanje delovanja in uporabe učne tehnologije.

Na okrogli mizi dne 17. 12. 2017 smo v razpravi s 36-imi udeleženci (strokovni delavci SSU), preverili veljavnost navedenih opisov profilov strokovnih delavcev SSU (vodje, svetovalca, mentorja/tutorja, informatorja in tehničnega administratorja). Ugotovljeno je bilo, da se navedena opravila in naloge skladajo z dejanskim opravljanjem nalog strokovnih delavcev SSU. V praksi se naloge in opravila opisanih profilov zelo pogosto prepletajo, še posebej naloge vodje in svetovalca. Vodja je običajno tudi v vlogi svetovalca. Sam delovni proces v SSU je pripeljal do tega, da te vloge pogosto opravlja ena oseba, ki občasno potrebuje pomoč informatika. Predlog razprave na okrogli mizi je ob navedenem še bil, da bi spremenili naziv tehničnega administratorja v informatika.

Iz obstoječih opisov profilov strokovnih delavcev SSU (preverjenih na razpravi na okrogli mizi) in na podlagi rezultatov raziskave iz zaključnega poročila *Kompetenčna zasnova za mentorje in svetovalce v izobraževanju odraslih* (Možina, Orešnik Cunja, Jurič Rajh in Zorić Frantar, 2013), smo pripravili opis del svetovalca SSU. Ustreznost opisa smo v letu 2018 preverili z razpravo v delovni skupini za posodobitev aplikacije SSU. Delo svetovalca, opravila in naloge, smo združili v tri sklope, in sicer v (Preglednica 2):

- osnovne naloge: svetovalna in učna podpora pri OSU,
- spremljajoče naloge – obvezne,
- spremljajoče naloge – ostale.

Preglednica 2 : Pregled dela svetovalca SSU

I. Osnovne naloge: Svetovalna in učna podpora pri OSU – ugotavlja interese, učne potrebe in stopnjo predznanja udeležencev za določeno vsebino oz. področje; – svetuje udeležencem pri uporabi gradiv in učnih virov ter učne tehnologije; – načrtuje in spremlja individualno učenje udeležencev v SSU; – motivira in spodbuja udeležence pri učenju; – posreduje znanja o učenju in metodah ter tehnikah učenja; – spremlja napredovanje udeležencev pri učenju vsebin; – vodi oz. usmerja učni proces ter zagotavlja dodatno razlago učnih vsebin, za katere je strokovnjak.
II. Spremljajoče naloge – obvezne – pripravlja organizira in spremlja učenje v SSU; – spremlja učenje, uporabo učnih programov in potreb udeležencev; – vodi evidence in pripravlja poročila; – skrbi za posodabljanje gradiv glede na potrebe udeležencev; – skrbi za uvajanje novosti v SSU; – sodeluje z vodjo SSU pri uvajanju novosti, razvoju in organizaciji dela v središču za samostojno učenje; – vodi ustrezne evidence svetovalnega dela; – pripravlja obveščanja/srečanja in druge promocijske aktivnosti informativne narave in skrbi za promocijo samostojnega učenja.
III. Spremljajoče naloge – ostale – načrtuje in izpeljuje usposabljanja odraslih za spoznavanje dobrih učnih strategij in obvladovanje različnih metod učenja in učnih navad – za razvijanje kompetence učenje učenja; – načrtuje in izpeljuje usposabljanja odraslih za poglobljeno obravnavo vsebin, ki udeležencem pri samostojnem učenju povzročajo težave; – se povezuje z drugimi zaposlenimi v matični organizaciji (oz. v ustrezni izobraževalni organizaciji v svojem okolju) s področja drugih dejavnosti ter formalnih in neformalnih programov (usmerjanje npr. v ISIO, BZ itd.); – izmenjuje dobre prakse OSU s svetovalci iz drugih SSU – sodeluje s partnerji v lokalnem in regionalnem okolju, na nacionalni in/ali mednarodni ravni.
IV. Drugo (navedite kaj):

Na podlagi Preglednice 2 je bil sprogramiran obrazec SSU 5 in umeščen v aplikacijo SSU. Nato smo zaprosili člane obeh delovnih skupin (za gradiva in za aplikacijo SSU) ter še dva strokovna delavca SSU⁵, da dnevno vnašajo število ur, ki so jih porabili po posameznih nalogah, in sicer za obdobje zadnjih treh mesecev leta 2018. Rezultati dosedanjega pilotnega testiranja (Preglednica 3) kažejo, katere naloge opravljajo v večjem obsegu in katere v manjšem. Glede na rezultate testiranja oziroma doseženo povprečje vseh svetovalcev skupaj, izraženo z odstotnim deležem opravljenih ur po posamičnih nalogah za oktober, november in december skupaj, lahko sklepamo, da smo naloge pravilno opredelili, saj temeljne (svetovalna in učna podpora pri OSU ter spremljajoče naloge – obvezne) zajemajo največji obseg. Te so pri svetovalcih SSU, ki so časovno beležili svoje delo, v povprečju zastopane z nekaj več kot 86 %. Naloge strokovnih delavcev iz rubrike spremljajoče naloge – ostale in drugo se opravljajo v manjši meri (pri delu svetovalca SSU so zastopane skupaj v povprečju z manj kot 14-odstotnim deležem)⁶. Pod drugo so testiranci navajali npr.: malico, sestanke in izobraževanja izven svoje institucije, testiranje gradiv za OSU ipd.

Preglednica 3: Poraba časa svetovalcev po posameznih nalogah v SSU5 (v %)

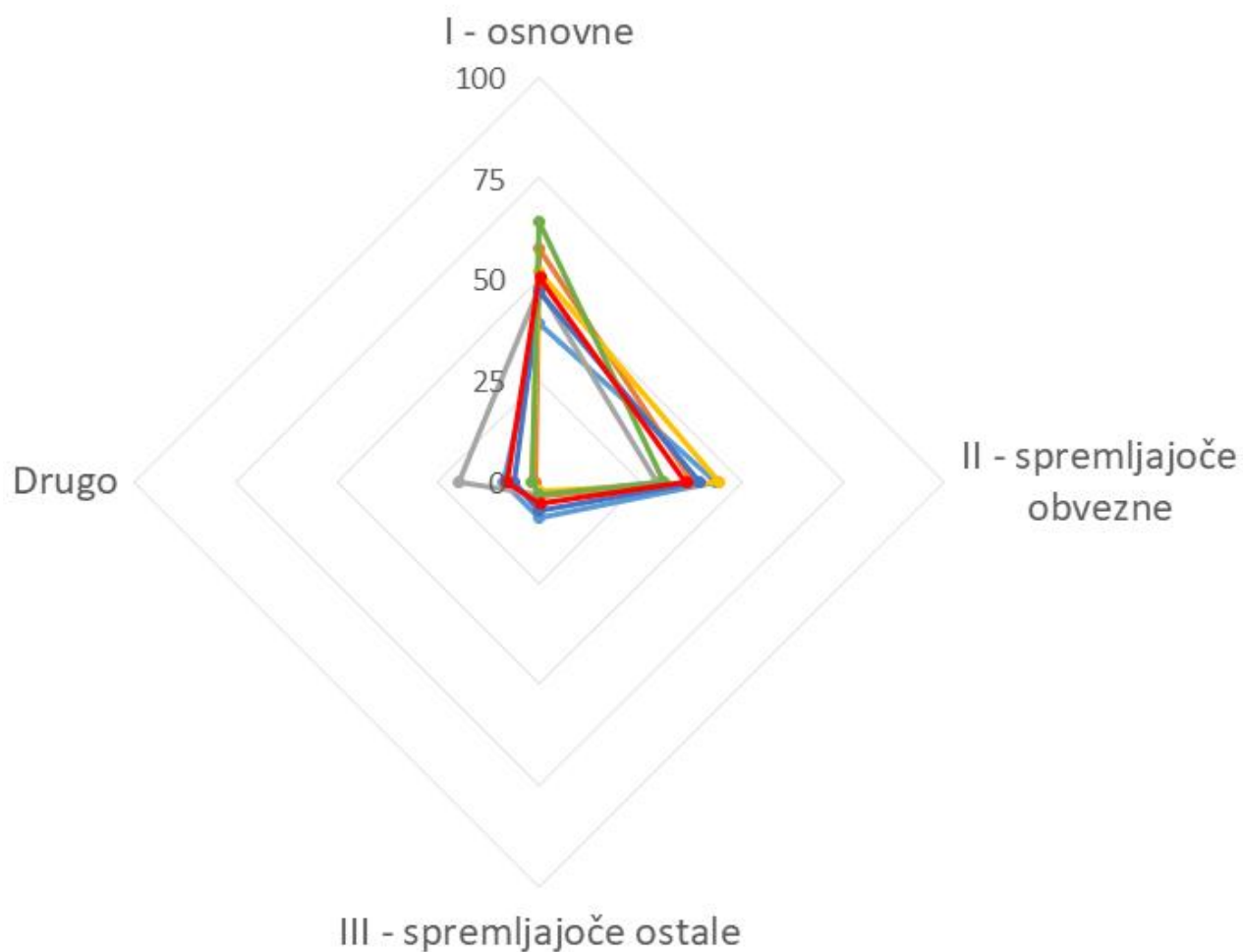
Svetovalci SSU	Osnovne naloge: Svetovalna in učna podpora pri OSU	Spremljajoče naloge – obvezne	Spremljajoče naloge – ostale	Drugo
Svetovalac 1	38,98	43,26	8,82	8,95
Svetovalac 2	57,75	37,93	3,42	0,91
Svetovalac 3	47,71	28,98	3,25	20,06
Svetovalac 4	51,76	44,37	2,11	1,76
Svetovalac 5	47,14	39,66	7,06	6,14
Svetovalac 6	64,34	30,51	3,19	1,96
Vsi svetovalci	50,63	36,07	5,15	8,15

Vir: Aplikacija SSU, ACS (2019)

⁵ Obrazec SSU 5, ki predstavlja elektronsko časovnico, izpolnjujejo strokovni delavci iz šestih SSU, in sicer iz: LU Celje, LU Koper, MKL Ljubljana, LU Velenje, LU Ptuj in LU Murska Sobota.

⁶ Razprave v delovni skupini za posodobitev modelov SSU in BZ iz leta 2017 so pokazale, da nekateri SSU organizirajo različna skupinska usposabljanja predvsem zaradi racionalizacije del v SSU (npr. ko strokovni delavci SSU izpeljejo ali organizirajo usposabljanja za skupine udeležencev, ki jih zanimajo iste vsebine). Vendar pa gre pri tem za manjši obseg dela svetovalcev SSU, kar dokazuje tudi nizek odstotni delež.

Graf 1: Skladnost med svetovalci glede porabe časa po posameznih nalogah v SSU5 (v %)

Legenda: Svetovalec 1 — Svetovalec 2 — Svetovalec 3 — Svetovalec 4 — Svetovalec 5 — Svetovalec 6 —
Vsi svetovalci —

Vir: Aplikacija SSU, ACS (2019)

Iz Grafa 1 je razvidno, da so svetovalci SSU za posamezno nalogo porabili sorazmerno podobno količino časa, kar kaže tudi na to, da so svetovalci SSU, ki so vnašali podatke v SSU5, pri samem procesu dela v SSU, skladni.

4. Nekateri segmenti zasnove Programa temeljnega usposabljanja vodij in svetovalcev SSU

V nadaljevanju prikazujemo nekaj segmentov zasnove enovitega programa temeljnega usposabljanja za strokovne delavce SSU, vodje in svetovalce.

4.1 Cilji programa

Cilji programa temeljnega usposabljanja za vodje in svetovalce SSU so, da:

- spoznajo teoretična izhodišča in pojavne oblike OSU;
- se usposobijo za ugotavljanje interesov, učnih potreb in stopnje predznanja udeležencev za določeno vsebino oz. področje;
- se usposobijo za svetovanje udeležencem pri uporabi gradiv in učnih virov ter učne tehnologije;
- se usposobijo za načrtovanje in organizacijo dela pri OSU;
- se usposobijo za vodenje OSU (delo s kadri, razvoj osebja, lastni razvoj, razvojno delo, sodelovanje s partnerji, promocija dejavnosti OSU);
- se usposobijo za načrtovanje, spremljanje in usmerjanje individualnega učenja udeležencev v SSU;
- se usposobijo za spremljanje učenja, uporabe učnih programov in potreb udeležencev;
- se usposobijo za vodenje evidence in pripravo poročil;
- se usposobijo za vodenje ustrezne evidence svetovalnega dela.

4.2 Vsebina programa

Program usposabljanja je sestavljen iz naslednjih vsebin:

- 1) *Teoretična izhodišča in pojavne oblike OSU*
- 2) *Svetovalna in učna podpora pri OSU s poudarkom na ranljivih skupinah*
- 3) *Spremljanje dejavnosti OSU in razvijanje kakovosti*
- 4) *Vodenje in organizacija dela pri OSU*
- 5) *Sodobni pristopi OSU, podprti z IKT.*

4.3 Ciljna skupina

Program temeljnega usposabljanja je namenjen strokovnemu osebju v SSU, ki prevzema ali že opravlja vlogo svetovanja, mentorstva in/ali vodenja SSU, pa nima opravljenega temeljnega usposabljanja, ter strokovnemu osebju v organizacijah, ki so del javne mreže.

4.4 Pogoji za vključitev

Kot pogoj za vključitev v program se bo predvidevala izobrazba, pridobljena po študijskih programih za pridobitev izobrazbe druge stopnje oziroma raven izobrazbe, pridobljena po študijskih programih, ki v skladu z zakonom, ki ureja visoko šolstvo, ustreza izobrazbi druge stopnje. Predvidevala se bo tudi pedagoško-andragoška izobrazba v skladu z ZIO-1 in zakonom, ki ureja organizacijo in financiranje vzgoje in izobraževanja (ZIO-1, 2018).

4.5 Priznavanje že pridobljenega znanja

Udeleženci, vpisani v ta izobraževalni program, ki že imajo znanje, ki ga ta daje, lahko uveljavljajo pravico do priznavanja tega znanja. To pravico lahko uveljavljajo v skladu z navodili v razpisu programa, praviloma pred začetkom izobraževanja. V ta namen na ACS pošljejo vlogo za priznavanje z ustreznimi dokazili. Postopek priznavanja poteka na način, ki ga določa Pravilnik o priznavanju že pridobljenega znanja udeležencem v programih usposabljanja in spopolnjevanja ACS (2016). Če je v tem postopku ugotovljeno, da ima posameznik znanje iz delov tega izobraževalnega programa, je oproščen obveznosti pri določenem delu izobraževalnega programa.

4.6 Pogoji za napredovanje

Program ne predvideva pogojev za napredovanje.

4.7 Pogoji za dokončanje

Kandidat uspešno konča usposabljanje po uspešno opravljenih aktivnostih in nalogah, predvidenih po programu. Pogoji za dokončanje programa so:

- 80-odstotna udeležba na usposabljanju,
- aktivno sodelovanje v spletni učilnici,
- opravljeni pisni izdelki in naloge v spletni učilnici.

Kandidat usposabljanje uspešno konča, če izpolni vse navedene pogoje.

4.8 Obvezni načini preverjanja in ocenjevanja znanja

Preverjanje znanja v programu *Temeljno usposabljanje vodij in svetovalcev SSU* poteka že med samim izvajanjem izobraževalnega programa (tutor, ki usmerja potek e-izobraževanja v spletni učilnici, ocenjuje dejavnost posameznega udeleženca v spletni učilnici ter udeleženčeve pisne izdelke).

4.9 Organizacija izobraževanja

Program temeljnega usposabljanja vodij in svetovalcev SSU poteka v kombinirani obliki, del v živo v predavalnici in del v spletni učilnici.

Del programa, ki se izvaja v predavalnici, obsega dve srečanji. Izvedbena oblika srečanj v živo je lahko v obliki predavanj, delavnic, diskusij ipd., odvisno od obravnavane vsebine. Del programa pa poteka tri tedne v spletni učilnici. Usposabljanje v celoti obsega 46 pedagoških ur, in sicer za:

- 2 srečanji (16 pedagoških ur),
- e-izobraževanje, vključno s pripravo pisnih izdelkov v spletni učilnici (30 ur).

Učenje v spletni učilnici za udeležence vključuje samostojno učenje iz različnih učnih gradiv in virov ob strokovni podpori tutorja, zagotovljena pa je tudi administrativno-tehnična pomoč. Pisne izdelke ocenjuje tutor, ki organizira, vodi in usmerja delo v spletni učilnici.

5. Zaključek

Mreža SSU je ena od starejših infrastrukturnih oziroma podpornih dejavnosti, razvitih na ACS. Z razvojem OSU se je ACS začel ukvarjati leta 1993 v želji po vzpostavitvi in širjenju kulture OSU v Sloveniji. V letu 2018 je v mreži SSU delovalo 35 splošnoizobraževalnih središč in dve podružnici SSU, na LU Velenje (Nazarje in Šoštanj), kjer so udeleženci SSU lahko samostojno in brezplačno pridobivali in utrjevali znanje ob podpori strokovnih delavcev SSU. Ponudba storitev SSU je v lokalnem okolju doživela dober odziv, kar potrjujejo tudi podatki iz aplikacije za spremljanje uresničevanja *Resolucije o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Sloveniji za obdobje 2013–2020 (ReNPIO)* in aplikacije SSU. Podatki kažejo, da se število udeležencev SSU z leti povečuje. Leta 2017 je bilo v SSU opravljenih že več kot 200.000 ur samostojnega učenja.

Kljub naraščanju števila udeležencev v SSU opazamo še zmeraj nezadostno doseganje določenih ciljnih skupin, kot so denimo ranljive skupine, pri čemer se pojavlja dokaj velika heterogenost med posamičnimi izvajalskimi organizacijami. V času od 2014 do danes so nastale mnoge nove pobude ter bili sprejeti številni strateški dokumenti tako na nacionalni kot tudi evropski in svetovni ravni, ki prav tako podpirajo delovanje SSU⁷. Med ključnimi nacionalnimi dokumenti je ZIO-1 (2018), po katerem je svetovalna dejavnost pri samostojnem učenju del javne mreže. V skladu z ZIO-1 bo treba pripraviti smernice za izvajanje svetovalne dejavnosti (katere sestavni del je svetovalna dejavnost pri samostojnem učenju) (Jug Došler idr., 2017). Ker je ACS zadolžen za pripravo smernic za izvajanje svetovalne dejavnosti, bodo lahko strokovne podlage dokončane šele v letu 2019, ko bodo po potrebi dopolnjene oziroma usklajene s smernicami, ravno tako pa program temeljnega usposabljanja za strokovne

⁷ Slovenska strategija pametne specializacije (2015), Partnerski sporazum med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014–2020 (2014), Recommendation on adult learning and education (2015), Digitalna Slovenija 2020 – strategija razvoja informacijske družbe do leta 2020: digitalizacija Slovenije z intenzivno in inovativno uporabo IKT in interneta v vseh segmentih družbe (2016), Poti izpopolnjevanja: nove priložnosti za odrasle (2016), Employment and Social Developments in Europe (2016), Priporočilo sveta o vzpostavitvi jamstva za znanja in spretnosti (2016), 3rd Global Report on Adult Learning and Education: The Impact of Adult Learning and Education on Health and Well-Being; Employment and the Labour Market and Social, Civic and Community Life (2016), Ljubljana OER action plan (2017), Report of Europe Regional Consultation on Open Educational Resources, OER for Inclusive and Equitable Quality Education: From Commitment to Action (2017), Opening up Education (2016), Strategija dolgožive družbe (2017), Strategija razvoja Slovenije 2030 (2017), Perspektive socialnih in državljskih kompetenc v vzgoji in izobraževanju (2017).

delavce SSU. Svetovalna dejavnost pri samostojnem učenju je po ZIO-1 (2018) del vsebine javne službe (52. člen) in sestavni del svetovalne dejavnosti. Glede na to, da še niso pripravljene smernice in tudi ne jasna razmerja med svetovalno dejavnostjo pri samostojnem učenju in drugimi vrstami svetovalne dejavnosti v javni službi, na operativni ravni pa še ni znana javna mreža in njena umestitev v slovenski prostor, povsem znan pa še tudi ni organizacijski model SSU - ali se bo ta spremenil glede na spremembe v načinu financiranja ali ne, smo v letu 2018 pripravili strokovne podlage do ravni glede na trenutno aktualno stanje.

S ciljno dejavnostjo OSU udeleženci SSU krepijo svojo učno naravnost in uresničujejo učne cilje. S SSU udeležencem zagotavljamo možnost brezplačnega učenja in izkoriščanje možnosti, ki jim jih ponuja IKT ter kakovostno organizacijo okolja učenja, ob kateri je udeležencem ves čas na voljo tudi učna podpora, ki jo v SSU nudi za to usposobljen strokovnjak. Omogoča se jim brezplačno informiranje in svetovanje o uporabi različnih načinov samostojnega učenja ter utrjevanje uspešnih pristopov k učenju, zaradi česar so SSU pomembna podpora in dopolnilo tradicionalnemu izobraževanju. Z delovanjem SSU zagotavljamo dostop do učenja za pridobitev in/ali obnavljanje znanj in spretnosti ter možnosti za: uresničevanje vseživljenjskega učenja, učenje ključnih kompetenc, pridobitev spretnosti in novih priložnosti za uporabo IKT ter računalniško in digitalno opismenjevanje, učenje tujih jezikov in drugih vsebin. V skladu z navedenim pa je za delo v SSU potrebno ustrezno in kontinuirano usposabljanje tudi strokovne delavce, zaposlene v SSU.

6. Literatura in viri

Beltram, P., Zagmajster, M., Bogataj, N., Šinko, S. (2014). Analitične podlage za posodobitev modela središč za samostojno učenje (SSU) in modela borz znanja (BZ). Ljubljana: Andragoški center Slovenije.

http://arhiv.acs.si/porocila/Analitice_podlage_za_posodobitev_modela_SSU_in_modela_BZ.pdf <9. 10. 2018>

Aplikacija ReNPIO (2018). Pridobljeno s <https://npio.acs.si/vnos/> <9. 10. 2018>

Jug Došler, A., Zagmajster, M. (2018). Središča za samostojno učenje (SSU): aktualni izzivi, priporočila in vizija razvoja. Andragoška spoznanja, 24(2), 39–55.

Jug Došler, A., Zagmajster, M., Žalec, N., Perme, E., Benedik, I., Šinko, S., Bogataj, N., Udovič Kocjančič, K., Peterka, M., Žlof, S., Herženjak, B. in Radinovič Hajdič, M. (2017). Priporočila za posodobitev modela Središča za samostojno učenje (SSU) in modela Borze znanja (BZ). Ljubljana: Andragoški center Slovenije.

Klemenčič, S., Možina, T., Žalec, N. (2012). Kompetenčna zasnova spopolnjevanja izobraževalcev odraslih. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
[https://izobrazevanje.acs.si/dokumenti/KNJIZNA%20POLICA/STROKOVNE%20MONOGRAFIJE,%20PRIROCNIKI,%20PRISPEVKI/Publikacije%20\(knjige,%20prirocniki\)/kompetencsa-zasnova-001-142-splet.pdf](https://izobrazevanje.acs.si/dokumenti/KNJIZNA%20POLICA/STROKOVNE%20MONOGRAFIJE,%20PRIROCNIKI,%20PRISPEVKI/Publikacije%20(knjige,%20prirocniki)/kompetencsa-zasnova-001-142-splet.pdf) <10. 12. 2018>

Letni delovni načrt ACS za leto 2018 (2018). Dostopno na: http://arhiv.acs.si/nacrti/LDN_ACS_2018.pdf <9. 10. 2018>

Možina, T., Orešnik Cunja, J., Jurič Rajh, A., Zorič Frantar, M. (2013). Kompetenčna zasnova za mentorje in svetovalce v izobraževanju odraslih: zaključno poročilo. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
https://izobrazevanje.acs.si/dokumenti/KNJIZNA%20POLICA/RAZVOJNE%20IN%20RAZISKOV%20ALNE%20STUDIJE,%20ANALIZE/Strokovna%20porocila,%20analize/Kompetencna_zasnova_Porocilo_MENTORJI_in_SVETOVALCI_v_IO_2013.pdf <10. 12. 2018>

Odredba o standardih in normativih v izobraževanju odraslih (2000). Uradni list RS, št. 43/2000.

Odredba o strokovni izobrazbi strokovnih delavcev in o minimalnih standardih prostorov in opreme v izobraževanju odraslih (1998). Uradni list RS, št. 82/1998.

Orešnik, C., Možina, T. (2014). Fluktuacija strokovnih delavcev v izobraževanju odraslih. Študija št. 5. Rezultati raziskave o fluktuaciji usposobljenih vodij in svetovalcev oz. mentorjev pri organiziranem samostojnem učenju (SSU). Ljubljana: Andragoški center Slovenije. http://arhiv.acs.si/porocila/Fluktuacija_strokovnih_delavcev_v_IO-ISIO.pdf <10. 12. 2018>

Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za obdobje 2013–2020 (ReNPIO13–20) (2013). Uradni list RS, št. 90/2013.

Svetovanje in mentorstvo pri organiziranem samostojnem učenju (2011). Ljubljana: Andragoški center Slovenije. <https://izobrazevanje.acs.si/dokumenti/N-522-1.pdf> <10. 12. 2018>

Uvodni seminar o postavitvi in vodenju središča za samostojno učenje (2011). Ljubljana: Andragoški center Slovenije. <https://izobrazevanje.acs.si/dokumenti/N-521-1.pdf> <10. 12. 2018>

Zakon o izobraževanju odraslih (2018). Uradni list RS, št. 6 (2. 2. 2018). Pridobljeno s <https://www.uradni-list.si/pdf/2018/Ur/u2018006.pdf> <9. 10. 2018>

7. Seznam uporabljenih kratic

ACS – Andragoški center Republike Slovenije

BZ – Borza znanja

IKT – informacijsko komunikacijska tehnologija

LDN – letni delovni načrt

MIZŠ – Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport

OSU – organizirano samostojno učenje

ReNPIO – Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih

SSU – središče za samostojno učenje

ZIO-1 – Zakon o izobraževanju odraslih